

DNPf

VOLUME 14
JUNE 2024

NEWSLETTER

The latest news and updates from Dek Noi Pattana Foundation

เริ่มต้นเช้าของวันด้วยการร้องเพลงพร้อมบริหารร่างกาย

การติดตามพัฒนาการเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดชัยศรีสะอาด บ้านดอนแรด

โดย สุกกิจ สีเหมือน ขนิการ โกษามล และศักดิ์ชัย คำวัน

บทนำ

รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อค้นพบจากการลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมเยียนครอบครัวของเด็กที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดชัยศรีสะอาด ในระหว่างปีการศึกษา พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นสองปีแรกที่ศูนย์ได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากร และต่อมาได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการจาก มูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา หลังจากนั้น ศูนย์ได้รับความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแรด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับศูนย์โดยตรง และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากชุมชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น มูลนิธิเด็กน้อยพัฒนาจึงได้มีแนวคิดที่จะหาวิธีที่จะคงผลลัพธ์นั้นไว้ในระยะยาว และคิดว่าจะเป็นประโยชน์ หากมีการติดตามพัฒนาการของเด็กกลุ่มแรก ที่ได้รับประโยชน์จากความช่วยเหลือด้านวิชาการนี้ ด้วยการเก็บข้อมูลโดยตรงจากครอบครัวของเด็ก

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยคณะ ซึ่งประกอบด้วยคุณเปิ้ล (ศุภกิจ สีเหมือน) ซึ่งเป็นผู้ปกครองของเด็กกลุ่มปีการศึกษา 2557 - 2558 และเป็นหนึ่งในคณะผู้ก่อตั้ง มูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา ครูรอง (ขนิการ โกษามล) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดชัยศรีสะอาด และคุณหนูน้อย (ศักดิ์ชัย คำวัน) ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดชัยศรีสะอาด และผู้ปกครองของเด็กกลุ่มปีการศึกษา 2557 - 2558

ภายหลังการรวบรวมรายชื่อของเด็ก ซึ่งเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในปีการศึกษา 2557 และ 2558 และรายชื่อของผู้ปกครองของเด็กแต่ละคน คณะผู้จัดทำรายงานจึงได้ทำการนัดหมายกับครอบครัวของเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านดอนแรด เพื่อสนทนากับผู้ปกครองของเด็ก ที่ยังอยู่ในพื้นที่โดยตรง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างที่เด็กอยู่กับศูนย์ และสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กนับตั้งแต่บัดนั้นจนถึงปัจจุบัน ทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย ทักษะการคิด ทักษะการ

อารมณ์ การตอบสนองกับชุมชนรอบตัวและกับครอบครัว

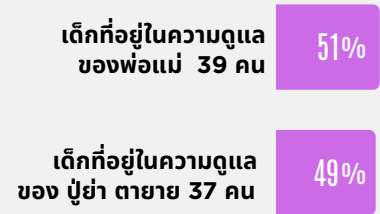
คณะผู้จัดทำรายงาน พยายามที่จะพบกับเด็กที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และมีตารางเวลาที่ยืดหยุ่นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองที่อาจจะมีเวลาไม่มากนัก เวลาในการนัดหมายอาจลำบากสำหรับผู้ปกครองบางรายเนื่องจากเป็นฤดูเกษตรกรรม สำหรับบางครอบครัวได้มีการตกลงที่จะพบปะโดยไม่ต้องมีการนัดหมายล่วงหน้าเนื่องจากครอบครัวอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว

โดยรวมแล้ว การปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็กเป็นไปอย่างราบรื่น การสนทนามีบรรยากาศที่เป็นมิตร เนื่องจากคุณหนูน้อยเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ซึ่งคนในหมู่บ้านรู้จักดี และครูรองก็เป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้อยู่แล้ว และเป็นผู้ที่ทุกคนรู้จักดี และผู้ปกครองหลายท่านก็จำคุณเปิ้ลได้

ข้อมูลจากประสบการณ์ของเด็กในปีการศึกษา 2557 และ 2558

จากเด็กจำนวน 76 คน ที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กวัดชัยศรีสอาดในช่วงปี พ.ศ 2557 หรือ 2558 หรือ ในช่วงปี 2557 และ 2558 คณะผู้จัดทำรายงาน ได้พบกับเด็กพร้อมกับผู้ปกครอง จำนวน 59 ครอบครัว (77.63%)

เด็กที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดชัยศรีสอาดระหว่างปีการศึกษา 2557 และ 2558 มี จำนวน 76 คน แบ่งเป็นเด็กหญิง 42 คน เด็กชาย 34 คน รายละเอียด ดังนี้

ในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองได้กล่าวถึงความประทับใจว่าในปีนั้นเด็ก ๆ ชอบไปศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพราะมีกิจกรรมและของเล่นที่หลากหลาย เด็ก ๆ ชอบเล่นกับเพื่อน

พบครูคนใหม่ และฟังการเล่านิทานผู้ปกครองกล่าวว่า การเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีประโยชน์มากสำหรับเด็ก ที่ได้เรียนรู้การมีระเบียบวินัย การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การล้างมือและเท้า การเก็บที่นอนให้เรียบร้อย และการรับประทานอาหารด้วยตนเองได้ ซึ่งน่าประทับใจมาก นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กสำหรับการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

ผู้ปกครองได้กล่าวถึงความประทับใจในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะดังต่อไปนี้

การเข้าสังคมของเด็ก

คณะผู้จัดทำรายงาน ได้ถามผู้ปกครองถึงปฏิสัมพันธ์ของเด็กในช่วงเวลานั้น และได้รับข้อมูลว่า มีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก หลังจากที่มูลนิธิเด็กน้อยพัฒนาได้มีการเข้าไปจัดกิจกรรมเพิ่มเติม เด็กจดจำกลับมาเล่าให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงบรรยากาศ และความตื่นตัวที่ได้เล่นกับเพื่อน ๆ ได้พบคุณครู และมีกิจกรรมเพิ่มเติมใหม่ ๆ กับเพื่อน ๆ ในแต่ละวัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่กล่าวว่ายังจำได้ว่าเด็กจะกลับมาเล่าเรื่องการได้เล่นกับเพื่อน ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองบางท่านกล่าวว่าในช่วงแรกของการไปเข้าเรียนยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีเด็กที่อายุถึงเกณฑ์ได้มาเข้าเรียนใหม่จำนวนหนึ่ง เด็กจะยังไม่คุ้นเคยกับศูนย์ แต่เด็กก็ใช้เวลาไม่นานในการปรับตัว และแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี กล่าวโดยรวมแล้ว ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อพัฒนาการของเด็กในด้านนี้ 77.63%

ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เด็กในช่วงเวลานั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างน่าพอใจ โดยเด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ได้เป็นอย่างดี ผู้ปกครองบางส่วนรายงานว่าบางกิจกรรมเด็กอาจทำได้ไม่ดี แต่หลังจากนั้นก็พัฒนาขึ้นจนเป็นที่น่าพอใจ ผู้ปกครองรู้สึกพึงพอใจกับการเปลี่ยนแปลงนี้ และในการที่เด็กสามารถรักษาความสะอาดของมือและเท้า และการแปรงฟันอย่างสม่ำเสมอและถูกวิธี

การมีระเบียบวินัย

ผู้ปกครองกล่าวว่า เด็กมีวินัยในตนเองมากขึ้น บางท่านรายงานว่าในช่วงเริ่มแรกเด็กยังดื้อรั้น แต่มีการปรับปรุงดีขึ้นจนเป็นที่น่าพอใจ มีเด็กเพียงไม่ถึงร้อยละ 10 ที่มีปัญหานี้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากความแตกต่างของสภาพทั่วไปของเด็กแต่ละคนและความแตกต่างของแต่ละครอบครัว

การสร้างนิสัยที่ดี

ในด้านนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่รายงานว่ามีความพึงพอใจต่อพัฒนาการที่ดีของเด็กในช่วงเวลานั้น ส่วนใหญ่ให้ความเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านนิสัย อารมณ์ การมีเหตุผลมากขึ้น และความสุภาพกับเพื่อน อีกด้านหนึ่งที่ผู้ปกครองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือนิสัยที่ดี เช่น การเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบ การรู้จักรักษาความสะอาด และการวางรองเท้าให้ถูกที่ ได้ 77.63%

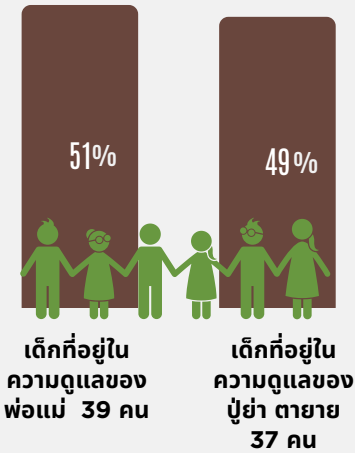
การเรียนรู้

ในด้านการเรียนรู้ ผู้ปกครองหลายกลุ่มรายงานว่า เด็กมีความสนใจในการเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบ เด็กบางกลุ่มใช้วิธีการสังเกตจากสื่อต่าง ๆ ในขณะที่เด็กบางกลุ่มสนใจจะเรียนรู้จากเพื่อน ผู้ปกครองบางรายกล่าวว่า ลูกหลานสนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพของพ่อแม่ เช่น ไปปลูกผักกับแม่ กล่าวโดยรวมแล้ว เด็กมีทักษะการเรียนรู้ผ่านการสังเกต และมีการถามคำถามมากขึ้น ได้ 77.63%

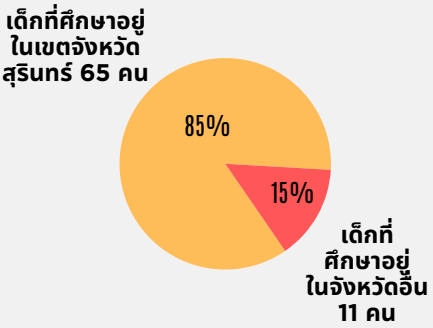

ข้อมูลสถานการณ์ของเด็ก ณ ปัจจุบัน

มีเด็กที่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ เป็นจำนวนมากขึ้น เมื่อเทียบกับในปีการศึกษา 2557 – 2558 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จำนวนเด็กที่จบปีการศึกษา 2557 – 2558 ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังต่อไปนี้

ด้วยสภาพบริบท และการดำรงชีวิตในชุมชนเด็กเล็กส่วนใหญ่ จะได้รับการเลี้ยงดูจากญาติพี่น้อง เนื่องจากพ่อแม่ต้องไปทำงานยังต่างจังหวัด เมื่อเด็กเข้าชั้นประถม หรือมัธยมศึกษา พ่อแม่จึงได้กลับมาดูแลและใช้เวลาด้วยกันกับลูกมากขึ้น หรือพ่อแม่จะพาลูกย้ายไปอยู่จังหวัดที่พ่อแม่ทำงานด้วย

ด้วยสภาพบริบท และการดำรงชีวิตในชุมชนเด็กเล็กส่วนใหญ่ จะได้รับการเลี้ยงดูจากญาติพี่น้อง เนื่องจากพ่อแม่ต้องไปทำงานยังต่างจังหวัด เมื่อเด็กเข้าชั้นประถมหรือมัธยมศึกษา พ่อแม่จึงได้กลับมาดูแล และใช้เวลาด้วยกันกับลูกมากขึ้น หรือพ่อแม่จะพาลูกย้ายไปอยู่จังหวัดที่พ่อแม่ทำงานด้วย

สำหรับเด็กและครอบครัว ที่ยังอาศัยอยู่ในพื้นที่ และศึกษาต่อในสถานศึกษาใกล้เคียง (ส่วนใหญ่อายุประมาณ 13-14 ปี ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2) คณะผู้จัดทำรายงาน ได้ถามเกี่ยวกับผลงานของเด็ก และความทรงจำเกี่ยวกับเพื่อนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และได้รับทราบว่า ผลการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบันอยู่ในระดับที่น่าพอใจ เด็กจำนวน 47 คน คิดเป็น 94% มีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นความต้องการ และเป็นตัวแทนของโรงเรียนของตนในด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี และทักษะด้านวิชาการ และยังได้ทราบด้วยว่าเด็กยังติดต่อกับเพื่อนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กบางคนย้ายไปศึกษาต่อในโรงเรียนนอกพื้นที่ แต่ก็ยังคงจดจำเพื่อนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดี

บทสรุป

คณะผู้จัดทำรายงาน ขอขอบคุณมูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา ที่มีความห่วงใยเด็กในชุมชนและหาวิธีที่จะสนับสนุนเด็ก รวมทั้งขอบคุณสำหรับโอกาสในการลงพื้นที่ ที่ทำให้ได้เรียนรู้ถึงความเป็นอยู่ของครอบครัว ของเด็กแต่ละคน และการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ ในการนำเสนอให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำไปปรับปรุงผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การเข้าถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และการสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งเป็นสิ่งสำคัญ ในการวางแผนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และพัฒนาทักษะของเด็กต่อไป

เนื่องจากสมาชิกของคณะสองท่าน (คุณหนูน้อยและครูรอง) มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอนแรด ทั้งสองท่านนี้จะมีการติดตามผลจากการเยี่ยมเยียนบ้านเด็กและการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ และอาจจะขอคำแนะนำ จากมูลนิธิเด็กน้อยพัฒนาในหัวข้อที่จำเป็น นอกจากนี้ คณะผู้จัดทำรายงานมีความยินดีที่ได้พบกับครูเบย์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้คำปรึกษากับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่ช่วงเริ่มต้น ซึ่งมาเยี่ยมเยียนศูนย์เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนที่ครูเบย์มีให้กับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง

คณะผู้จัดทำรายงานหวังว่า จะมีกิจกรรมที่มีประโยชน์เช่นนี้ในอนาคต โดยเน้นการระบุปัญหา และการหาวิธีแก้ไขร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ปกครองในอนาคตหากผู้ปกครองมีโอกาสควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็ก เนื่องจากวิธีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ ที่แตกต่างกันกับเด็ก โดยเฉพาะ เมื่อเด็กเติบโตในสภาพแวดล้อมที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมาก

สุดท้ายนี้ คณะผู้จัดทำรายงานตระหนักว่ามีเด็กจำนวนหนึ่งที่มีปัญหา แต่เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาตนเองอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จึงขอขอบคุณมูลนิธิเด็กน้อยพัฒนาเป็นอย่างยิ่งสำหรับโครงการที่ดีต่อชุมชนของเรา

คุณเบิ้ล พร้อมด้วยคุณหนูน้อย และครูรองตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดชัยศรีสะอาด

คุณเบิ้ล (สุภกิจ สีหมื่น) หนึ่งในคณะผู้ก่อตั้งมูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา ซึ่งเป็นผู้ปกครองของเด็กที่จบปีการศึกษา 2557 - 2558

อาจารย์คณิง สายแก้ว นำเสนอเรื่องความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย

โครงการสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิง สายแก้ว

ท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา ประสานความร่วมมือ จัดกิจกรรมโครงการสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ณ โรงแรมทองธารินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในวันที่ 3 เมษายน พ.ศ 2568 มีผู้ร่วมเข้าร่วมประชุม 450 คน จากองค์กรบริหารส่วนตำบลทั้ง 170 แห่งในจังหวัดสุรินทร์ ท้องถิ่นอำเภอ 17 แห่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดอำเภอ และนิเทศน์ศึกษา

คุณเอียน พอร์เตอร์ ประธานมูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา ได้นำเสนอการพัฒนาเด็กปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์ให้มีคุณภาพ โดยเน้นย้ำว่าการพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่มีคุณภาพแบบบูรณาการ ทำให้เด็กมีเส้นทางที่ดีในอนาคต บทเรียนจากโครงการนำร่องในจังหวัดสุรินทร์ ที่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ 2556 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า องค์ประกอบหลายประการ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ เช่นการอบรมครู การโค้ชครู ผู้ดูแลเด็ก และเน้นเสริมพลังให้เด็กๆ และครู จะส่งผลให้เด็กพัฒนาเร็วขึ้นมาก ความสำเร็จของโครงการนำร่อง ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ขยายผลไปยังทั้งหมด 17 อำเภอ โดยพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (model center) 1 ศูนย์ต้นแบบ ต่อ 1 อำเภอ

อาจารย์คณิง ผู้เชี่ยวชาญด้านปฐมวัย มูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา นำเสนอการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยเน้นว่า การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบเป็นแนวทาง ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ว่า “เด็กไทยทุกคนควรได้รับประโยชน์ จากการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ” อาจารย์กล่าวว่า การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ ต้องผ่าน 7 กระบวนการหลัก คือ

- 1) เวทีสร้างการรับรู้ สู่การพัฒนาระบบคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ
- 2) การจัดทำ MOU และเสนอแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การมีส่วนร่วม พร้อมภาคีความร่วมมือ
- 3) การพัฒนาครู การจัดอบรม Training, Coaching, Monitoring, Working with parents and communities
- 4) การสร้างกระบวนการ (facilitator) และเครื่องมือหนุนเสริมครู
- 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ Best Practice ของศูนย์ต้นแบบ
- 6) การวิจัยพัฒนาการและการติดตามสมรรถนะ
- 7) การสร้างสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศน์ ที่เกื้อกูลการพัฒนาเด็กปฐมวัย

โดยผ่านการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในจังหวัดสุรินทร์ 3 กระบวนการคือ 1) กระบวนการคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วางแผนและสร้างรูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) กระบวนการปฏิบัติพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน การเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ และ 3) กระบวนการติดตาม

อาจารย์กาญจนา เถาว์ชาติ รองคณบดี คณะมนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้สรุปการนำเสนอการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเน้นย้ำดังต่อไปนี้

- การสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง และ การจัดเวทีพบปะเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางพัฒนาเด็กระหว่างครูและผู้ปกครองเป็นประจำ
- การเร่งรัดแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก และกิจกรรม
- การส่งเสริมสื่อการเรียนรู้ที่ปลอดภัยเหมาะสมตามวัย
- การมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ของผู้ปกครอง
- ช่วยให้ผู้ศูนย์พัฒนาเด็กได้รับฟังและตอบสนองต่อความต้องการอย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่าการสัมมนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ได้ช่วยเพิ่มความตระหนักถึงความสำคัญ และโอกาสในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์อย่างรวดเร็วโดยต่อยอดจากการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ และขยายขนาดต่อไปในขั้นต่อไป ท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมูลนิธิเด็กน้อยพัฒนาจะประชุมร่วมกับ 17 ท้องถิ่นอำเภอ เพื่อหารือแนวทางร่วมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบในอำเภอของตนไว้ในแผนการขยายขนาดโดยรวมของจังหวัด